

Sygn. akt V CO 59/13

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "Z." w B.
przeciwko B. T.

o nakazanie złożenia oświadczenia woli,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 28 sierpnia 2013 r.,
skargi pozwanej B. T. o wznowienie postępowania
zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego
z dnia 18 stycznia 2008 r., sygn. akt V CSK 351/07,

**skargę odrzuca i zasądza od skarżącej na rzecz powódki
kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powódka - Spółdzielnia Mieszkaniowa „Z.” w B. w pozwie z dnia 23 sierpnia 2002 r. domagała się nakazania pozwanej B. T., aby przeniosła na powódkę prawo użytkowania wieczystego części działki oznaczonej nr geodezyjnym 551/5 za wynagrodzeniem w wysokości 25,60 zł za m².

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 16 czerwca 2003 r. powództwo oddalił.

Na skutek apelacji powódki, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 26 listopada 2003 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O. Sędzią sprawozdawcą był Sędzia Sądu Apelacyjnego D. Z.

Sąd Okręgowy w O. po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 7 czerwca 2006 r. powództwo uwzględnił. Apelację pozwanej od tego wyroku, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 14 marca 2007 r. oddalił. W składzie tego sądu nie uczestniczył Sędzia D. Z.

Od tego orzeczenia skarżąca wywiodła skargę kasacyjną, którą Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 18 stycznia 2008 r. oddalił. W składzie orzekającym zasiadał Sędzia Sądu Najwyższego D. Z.

Skarżąca złożyła skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dnia 2 czerwca 2008 r., (nr 29995/08), podnosząc, że przedmiotowej sprawy nie rozstrzygał bezstronny sąd. Wyrokiem tego Trybunału z dnia 24 marca 2012 r. skarga ta została uwzględniona.

Trybunał uznał, że sytuacja, w której Sędzia D. Z. we wcześniejszym orzeczeniu rozpoznawał merytorycznie apelację od oddalającego powództwo wyroku złożoną przez powódkę, mogła wzbudzić wątpliwości skarżącej odnośnie bezstronności sądu. Według stanowiska Trybunału, zadaniem Sądu Najwyższego było stwierdzenie, czy zaskarżony wyrok wydany przez Sąd Apelacyjny z dnia 14 marca 2007 r. opierał się na stanowisku prawnym uprzednio wyrażonym przez ten Sąd, w którym Sędzia D. Z. zasiadał jako sprawozdawca. W opinii Trybunału taka ocena miała decydujące znaczenie dla wyniku sprawy, co Sąd Najwyższy

potwierdził w swoim wyroku z dnia 18 stycznia 2008 r. W rezultacie sędzia zasiadający w składzie Sądu Najwyższego miał za zadanie określić, czy należy podtrzymać wykładnię lub zastosowanie prawa materialnego przez samego siebie na wcześniejszym etapie tej samej sprawy. W ocenie Trybunału okoliczności te są wystarczające dla uznania, że obawy skarżącej odnośnie braku bezstronności Sądu Najwyższego są obiektywnie uzasadnione. Z tego względu skargę pozwaną w odniesieniu do kwestii bezstronności uznał za dopuszczalną, stwierdzając, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji.

B. T. wniosła do Sądu Najwyższego w dniu 24 stycznia 2013 r. skargę o wznowienie postępowania, w której domaga się wydania orzeczenia o dopuszczalności wznowienia postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2008 r. i przekazania sprawy do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu do dalszego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania jest dopuszczalna w określonych przez prawo procesowe terminach (art. 407 § 1 i 2 k.p.c. lub 408 k.p.c.) i ze względu na to, że służy od prawomocnego orzeczenia, tych unormowań nie można w żadnej mierze interpretować w sposób rozszerzający, lecz wymagają wykładni ścisłej. Termin określony w art. 408 k.p.c. ma charakter bezwzględny i rozpoczyna bieg w chwili uprawomocnienia się orzeczenia, przeciwko któremu skierowana jest skarga. Obydwa terminy tj. trzymiesięczny określony w art. 407 k.p.c. oraz unormowany w art. 408 k.p.c. będą niezależnie od siebie. Ze względu jednak na ich odmienny charakter, w razie upływu terminu określonego w art. 408 k.p.c. skarga o wznowienie jest niedopuszczalna, choćby w chwili jej wniesienia nie upłynął jeszcze, a nawet nie rozpoczął biegu, termin wskazany w art. 407 k.p.c.

Jak trafnie podniesiono w literaturze, zasadniczą funkcją terminu oznaczonego w art. 408 k.p.c. jest ustanowienie bezwzględnej granicy czasowej, po upływie której skarga o wznowienie nie może być skutecznie wniesiona. Jeszcze w literaturze przedwojennej zauważono, że brak takiego terminu z uwagi na sposób określenia terminu początkowego (*a tempore scientiae*) skutkowałby

tym, że stan niepewności co do możliwości podważenia prawomocnego orzeczenia mógłby trwać *ad infinitum*.

Określony w art. 408 k.p.c. termin pięcioletni jest terminem prekluzyjnym prawa procesowego, a więc ze swej istoty, w przeciwieństwie do określonego w art. 407 k.p.c., nie podlega przywróceniu (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 178/99, OSNAPiUS 2000, nr 15, poz. 599 i z dnia 13 kwietnia 2011 r., V CZ 12/1, Lexis Nexis nr 5158362) oraz nie mają do niego zastosowania regulacje prawa materialnego np. odnoszące się do zawieszenia, czy przerwy biegu przedawnienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 29/10, Lexis Nexis nr 5794360). Bieg tego terminu rozpoczyna się w każdym wypadku z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia, które ma być zaskarżone skargą o wznowienie (w sprawie w dniu 18 stycznia 2008 r.) i gdy nie zostaje on zachowany, skutkuje odrzuceniem skargi o wznowienie (art. 410 § 1 k.p.c.).

Termin pięcioletni jest wyłączony tylko wtedy, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. Zarówno z okoliczności sprawy prawomocnie zakończonej, jak i z uzasadnienia wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 lipca 2012 r. wynika, że skarżąca w sprawie prawomocnie zakończonej miała pełną możliwość działania i była profesjonalnie zastępowana przez adwokata. Także w skardze nie zostały podniesione żadne okoliczności, które mogłyby zostać zakwalifikowane jako przyczyny nieważności określone w art. 401 pkt 2 k.p.c.

Artykuł 408 k.p.c. miał więc w sprawie zastosowanie, gdyż stosuje się go także, gdy przyczyną nieważności jest przesłanka określona w art. 401 pkt 1 k.p.c., tj. gdyby w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona, albo orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2009 r., II CZ 103/08, LEX nr 746172). W świetle prawa polskiego nie orzekał przy wydaniu wyroku z dnia 18 stycznia 2008 r. sędzia wyłączony z mocy ustawy, gdyż art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. stanowi, że takiemu wyłączeniu podlega tylko sędzia, który w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, a żaden z członków składu orzekającego w Sądzie Najwyższym nie brał udziału w wydaniu

wyroku drugoinstancyjnego z dnia z dnia 14 marca 2007 r. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 97/04, OSNC 2006, nr 2, poz. 35).

Gdyby nawet uzasadniony był pogląd, że wobec treści wyroku Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 lipca 2012 r. Sędzia D. Z. podlegał wyłączeniu z mocy ustawy, to w świetle powyższych uwag i tak w sprawie ma zastosowanie art. 408 k.p.c. W tym stanie rzeczy podnieść trzeba, że omawiany prekluzyjny termin do wniesienia skargi upłynął w dniu 18 stycznia 2013 r., a skarga została wniesiona w dniu 24 stycznia 2013 r., a więc po jego upływie. Zauważyć też należy, że skarżąca zastępowana zarówno w sprawie prawomocnie zakończonej, jak i w postępowaniu przed Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu przez fachowego pełnomocnika miała możliwość zapobiec jego upływowi, skoro z samej treści skargi wynika, że B. T. została poinformowana w dniu 10 grudnia 2012 r. o treści wyroku Trybunału z dnia 24 lipca 2012 r.

Ustanowienie terminu określonego w art. 408 § 1 k.p.c. jest uzasadnione koniecznością zapewnienia stabilności prawomocnemu orzeczeniu sądowemu. Jak podniesiono w literaturze, wzgląd na pewność i przewidywalność prawa wymaga aby dopuszczalność podważania orzeczenia, które jest prawomocne była ograniczona w czasie. Należy podkreślić że Europejski Trybunał Praw Człowieka nie opowiedział się jednoznacznie za koniecznością wprowadzenia przez państwa – strony Konwencji o ochronie praw człowieka, do krajowych porządków prawnych normy umożliwiającej wznowienie postępowania w związku z jego ostatecznym wyrokiem (por. wyrok Trybunału *verein gegen Tierfabriken Schweiz* przeciwko Szwajcarii z glosą Z. Kmiecika, PiP 2011, nr 2, s. 125). W tym stanie rzeczy, mając na uwadze wszystkie okoliczności sprawy, a przede wszystkim to, że skarżąca miała możliwość zachowania pięcioletniego terminu, tj. wystąpienia ze skargą przed dniem 19 stycznia 2013 r. oraz że Europejski Trybunał Praw Człowieka w pełni respektuje ochronę nabytych przez podmioty praw (w sprawie dotyczy to Spółdzielni) w wyniku prawomocnego orzeczenia sądowego, podkreślając, że żadna ze stron nie jest uprawniona do tego, aby poza przewidzianymi przez prawo środkami prawnymi, żądać przeprowadzenia postępowania po raz kolejny (por. np. wyrok w sprawie *Brumdrescu* przeciwko Rumuni nr 28342/95), należało dojść do wniosku, że zastosowanie w omawianym

wypadku art. 408 k.p.c. nie narusza art. 6 Konwencji o ochronie prawa człowieka i podstawowych wolności.

Ze wskazanych względów na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.